

עידן

העאת
אלק אנך
ועברוהו

פטרון מערכת דעהו:

נתנדב לע"נ הרה"ח זאב ב"ר משה ע"ה
ווי' האה"ח מרת פעריל ב"ר טובי' ע"ה

גליון קעב - צו-פרה - שנת תשפ"ד

גליון מיוחד לבחורי חמד • ערוכים מתוך משנתו של כ"ק מרן רבינו שליט"א

מהדורת זכרון ברוך: לע"נ הרה"ח ברוך ב"ר פנחס ע"ה • וזוגתו מרת שיינדל מלכה ב"ר אברהם ראובן ע"ה

משנת החסידות

ביאורים ויסודות מורחבים בתורת מרן הבעש"ט ותלמידיו זיע"א

שיעורים בספר התניא 'שער היחוד והאמונה' פרק ו
שיעור קל (פרשת ויצא תשס"ג)

מסילת ישרים

שיעורי השקפה ומוסר בדרך החסידות

כי הוא חלקך בחיים:

עצלות של האדם לא לתקן את החלק שלשמו ירד לעולם

עמוד ה'

כי ה' הוא האלקים: השילוב של הנהגת שם אלקים עם הנהגת שם הוי"ה

א. כי שמש ומגן ה' אלקים: הלבוש של שם אלקים לשם הוי"ה

שם 'אלקים' - גבורה וצמצום ומקור הנהגת הטבע, שם הוי"ה - שורש הנהגת הניסים | אחיות החיצונים היא רק מהשם 'אלקים' | בקדושה מתאחד שם אלקים עם שם הוי"ה המתלבש בו | ה'כל יכול' משלב את הנהגת ה'רצון' והנהגת ה'טבע' לאחת | הוי"ה הוא האלקים | מילוי כל שם משני השמות עולה כמספר שם האחר | 'אלהים אחרים' - שמחשיבים עצמם כדבר אחר ונפרד מהשם הוי"ה | 'לא יהיה לך אלהים אחרים על פני' - שמתנכרים לפנימיות השם

ב. אחור וקדם צרתני: הפנים והאחוריים של הבריאה

'אלהים אחרים' יניקתם מן האחוריים שבקדושה | 'פנים' - תכלית ועיקר הדבר, 'אחוריים' - סיבה אמצעית כדי להגיע אל התכלית | הצלחת העסק: לבעה"ב הוא עיקר המטרה - 'פנים', ולפועלים איננה אלא סיבה להגיע לתכלית - 'אחוריים' | 'פנים ואחוריים' בבריאה | הקליפה: אחוריים, שמציאותה היא בשביל תכלית אחרת | צד הקדושה מקבל את שפעו בהארט פנים אך הסט"א מושפע מלמעלה בדרך אחוריים | חשבון הגימטריאות בדרך 'פנים' ובדרך 'אחוריים' | השפעה הבאה בהכרח כאשר אין גילוי רצון למעלה אינה באה בשפע רב, והמעט בא בדרך אחוריים - בחי' 'רעב' | בהתגלות הרצון מתמלאים השמות ועולים כמנין 'שבע'

ג. לה' הארץ ומלואה: הכרת אלוקות מתוך הבריאה

שם אלקים - מצמצם את אור ה' כדי שלא יתבטלו הנבראים במציאות וכדי שיוכלו בעלי גבול להשיג אחדות הבורא | 'בעשרה מאמרות נברא העולם וכי' ליתן שכר טוב לצדיקים' | 'מאמר אחד' - 'בראשית', וצריך ריבוי נבראים כדי להכיר את הבורא כי רק מכח התחלקות המאמרות אפשר להשיג אחדות ה' כראוי | טעם ריבוי המצוות - לפי שבכל אחד יש טעם דבקות אחר

א.

כי שמש ומגן ה' אלקים: הלבוש של שם אלקים לשם הוי"ה

כתב התניא בפרק ו', וז"ל: והנה שם אלקים הוא שם מדת הגבורה והצמצום, ולכן הוא גם כן בגימטריא 'הטבע', לפי שמסתיר האור שלמעלה המהוה ומחיה העולם, ונראה כאילו העולם עומד ומתנהג בדרך הטבע, ושם אלקים זה הוא מגן ונתקן לשם הוי"ה, להעלים האור והחיות הנמשך משם הוי"ה ומהוה מאין ליש, שלא יתגלה לנבראים ויבטלו במציאות, עכ"ל.

שם אלקים בקדושה מתאחד עם שם הוי"ה המתלבש בו כי לאמיתו של דבר, אע"פ שהשם אלקים מסתיר על השם הוי"ה שבתוכו, מכל מקום אין הסתר והעלם זה אלא מצד החוץ, כלומר שאין האור של השם הוי"ה ב"ה המחיה ומהוה את כל העולמות נראה וניכר בהדיא. אמנם באמת השם אלקים שבקדושה אינו סותר את השם הוי"ה ח"ו, וכמו כן הנהגת הטבע היוצאת מהשם אלקים איננה סתירה כלל ליכולת הבלתי מוגבלת של אור הוי"ה ב"ה, כי אינה אלא לבוש שבו מתלבש הש"ת, ומנהיג את העולם כולו בחוקי הטבע.

ה'כל יכול' משלב את הנהגת ה'רצון' והנהגת ה'טבע' לאחת

כי מגודל יכולתו ורוממותו של היוצר בראשית העליון על כל, יכול הוא לשלב ולנהל שתי הנהגות שונות הנראות כסותרות זו את זו, ולאחד אותן להיותן כאחדים ממש. והיינו שמצד אחד אכן מתנהגת כל הבריאה ע"פ חוקי הטבע, ובדרך כלל לא נמצא בה דבר היוצא מסדרו ומשמרתו שהוקבע והועמד בו בששת ימי בראשית. אך מאידך גיסא אין שום דבר שיעשה בה בלתי הרצון העליון הפשוט שלמעלה מכל החוקים וההנהגות, והכל ממש מתנהל אך ורק ע"פ רצונו ית', וכמ"ש (תהלים קלה, ו) 'כל אשר חפץ ה' עשה בשמים ובארץ'. ואע"פ שאין מובן ומושג כל כך לעיני הנבראים איך משתלבות שתי הנהגות אלו ביחד, מכל

הש"ת היא מוגבלת ומצומצמת, וזה משתייך לבחי' הגבורות של השם אלקים.

ונמצא שהשם אלקים, שורש הנהגת הטבע, מעלים ומסתיר כביכול על אור שם הוי"ה המהוה באמת את כל העולם ואת כל הנמצא בו, ומחיה אותם בכל רגע מאין ליש ממש, כי מצדו נראה כאילו העולם עומד ומתנהג בדרך הטבע בלי המנהיג העליון ב"ה, העומד גבוה מעל גבוה ושומר עליהם. ולכן נקרא שם אלקים כמו 'מגן' ונתקן לשם הוי"ה - המכונה לעומתו 'שמש' המאירה ומוזירה תמיד בתוקף רב, וכמ"ש (תהלים פד, יב) 'כי שמש ומגן הוי"ה אלקים', כי אכן הנהגה היוצאת משם זה היא כמו מגן ונתקן המסתיר את האיש הנמצא בתוכו ומכסה אותו לבלתי הכיר בו אדם.

אחיזת החיצונים היא רק מהשם 'אלקים'

ומאחר שהשם אלקים מעלים ומסתיר על השם הוי"ה המתלבש בתוכו, לכן יש מקום לסט"א לאחוז בו, עד שנגרם מזה שבני אדם יעבדו עבודה זרה ממש ח"ו המכונה בשם 'אלהים אחרים' (שמות כ, ג), וכנודע מכתבי הארז"ל (ע"ש שער כב פ"ב) שכל אחיות החיצונים היא מן 'אלקים קדושים' (יהושע כד, יט). כי מכיון ששם זה הוא השורש ומקור להנהגת הטבע המעלים על אור האין סוף ב"ה עצמו, לכן בהשתלשלות רב יונקים ממנו גם החיצונים, ומפאכים אותו ל'אלהים אחרים'

שם 'אלקים' - גבורה וצמצום, מקור הנהגת הטבע, מבואר כאן בדברי התניא שהשם 'אלקים' שייך לדרך הטבע, והוא גם עולה בגימטריא כמותו, וזה מפני שהשם אלקים הוא השם המורה על מדת הגבורה והצמצום, וכמו כן כל הנהגת הטבע שייכת לענין של צמצומים וגבורות, שהרי כל חוקיה הם כמו הלכות קבועות וגזירות חקוקות שאין יכולים להשתנות מדרכם ומטבעם, והם עומדים על משמרתם הקבועה בלי לזוז ממנה כל שהוא.

שם הוי"ה מורה על התפשטות - שורש הנהגת הניסים

ואילו הנהגת הניסים, שבה אין הקב"ה מצומצם כביכול לדרכי הטבע, אלא הוא משנה אותה והופך את כל חוקי וסדרי הבריאה באופן של למעלה מהטבע - מקורה הוא השם הוי"ה ב"ה, ששם זה מורה על כח התפשטות, היפך הצמצום. משא"כ הנהגת הטבע שכל מהותה היא החוקים הקבועים בעולם בלתי משתנים, הנה מצד הנהגה הלזו נראה כאילו יכולתו של

אע"פ שהשם אלקים מסתיר על השם הו"ה שבתוכו, מכל מקום אין הסתר והעלם זה אלא מצד החוץ, כלומר שאין האור של השם הו"ה ב"ה נראה וניכר בהדיא. אמנם באמת השם אלקים שבקדושה אינו סותר את השם הו"ה ח"ו, וכמו כן הנהגת הטבע היוצאת מהשם אלקים איננה סתירה כלל ליכולת הבלתי מוגבלת של אור הו"ה ב"ה

~ מגודל יכולתו ורוממותו של היוצר בראשית, יכול הוא לשלב ולנהל שתי הנהגות שונות הנראות כסותרות זו את זו, ולאחד אותן להיותן כאחדים ממש. והיינו שמצד אחד

אכן מתנהגת כל הבריאה ע"פ חוקי הטבע, ובדרך כלל לא נמצא בה דבר היוצא מסדרו וממשמרתו שהוקבע והועמד בו בששת ימי בראשית. אך מאידך גיסא אין שום דבר שיעשה בה בלתי הרצון העליון הפשוט שלמעלה מכל החוקים וההנהגות

מקום מצד הדעת העליון של ה'תמים דעות' - אין זו סתירה כלל, ויכולות המה להתאחד כאחד.

'הו"ה הוא האלקים'

ונמצא שהשם אלקים בקדושה איננו אלא לבוש חיצוני לשם הו"ה ב"ה, שהוא הא המנהיג הפנימי והאמיתי לכל הנהגת העולמות וחוקי הבריאה של סדר הטבע, כי כאמור גם הנהגת הטבע מתנהלת רק ע"פ רצונו הפשוט של הקב"ה הבלתי מוגבל ומצומצם כלל, ושני שמות אלו בקדושה מאוחדים המה ממש, בבחי' 'הו"ה הוא האלקים' (דברים ד, לה), ואין ביניהם שום פירוד והבדל ח"ו.

מילוי כל שם משני השמות עולה כמספר שם האחר

ורמז לחיבור והתקשרות הלזו שישנה בין שני השמות הקדושים הו"ה ואלקים, המורה לאחדות שתי ההנהגות היוצאים מהם, נראה במספר מילוי שני השמות, כי כל אחד מהם עולה בגימ' כמנין השם האחר. הדנה השם הו"ה עולה כמספר כ"ו, וכאשר נמלא אותיות כ' ו' כזה: כ"ף ו"ו, הרי אותיות המילוי

עצמם הם פ' ו', שהוא מספר השם 'אלקים'. וכן הדבר להיפוך, כי כאשר נבוא למלאות אותיות פ' ו' שהם מספר השם אלקים, כזה: פ"י ו"ו (מלא יו"ד), הרי אותיות המילוי לבדם, י' ו"ו, עולים כמספר כ"ו, שהוא מנין השם הו"ה ב"ה. הרי ששני השמות משולבים זה לזה, וכל אחד ממנו מקושר ומודבק עם השני. וזה מורה למה שאמרנו שבקדושה ישנו כלל ש'הו"ה הוא האלקים', כלומר שגם בתוך הטבע המונהג בכח השם אלקים - נמצא השם הו"ה, כי פנימיות הנהגת הטבע היא ג"כ ע"י הבורא ית' בעצמו, המחודש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית כרצונו.

'אלהים אחרים' - שמחשיבים עצמם כדבר אחר ונפרד מהשם הו"ה

אלא שהסט"א, שיש לה קצת אחיזה בשם אלקים כנ"ל, רוצה להפריד את הדביקות והאחדות שישנה בין שני השמות, עד שהיא מחשיבה את השם 'אלקים' כדבר אחר ומציאות נפרדת מהשם הו"ה. אמנם שם אלקים כזה שאינו מחובר עם השם הו"ה - הוא עבודה זרה רח"ל, כי 'אלקים קדושים' הוא דוקא כאשר הוא

ב.

אחור וקדם צרתני: הפנים והאחוריים של הבריאה

וכו' וכו'. ונמצא שלאמיתו של דבר יש לדון בכל דבר האם זה ממש התכלית המכוון. ורק הצגנו משל מענין הפעולה של הבעה"ב והפועלים בהרחבת והצלחת איזה עסק, שבענין זה ניתן לראות חילוק והבדל בין ענין 'פנים' ל'אחוריים'.

'פנים' ו'אחוריים' בבריאה

והנה כדרך הזה נבין ג"כ בענין התכלית הנרצית שרצה בה הקב"ה בבריאת כל העולמות; שישנם בעולם דברים שהם תכליתיים, והיינו שהם נחשבים כחלק עיקרי של הבריאה, והינם בגדר ה'פנים' שלה. ומאידך ברא השי"ת ג"כ נבראים כאלו שאין בהם תכלית נמורה, וכל עיקרם לא נבראו אלא כדי לשמש לדבר אחר - שהוא הוא עיקר המכוון והמטרה, והם נקראים בחי' 'אחוריים' של הבריאה.

הקליפה: אחוריים, שכל מציאותה היא רק בשביל תכלית אחרת

ועל דרך הזה היא ענין בריאת הסט"א וחילותו, כי בוודאי אין בהם תכלית גמורה, וכל עיקר סיבת בריאתם היא רק כדי שיהא מקום לכח הבחירה וענין שכן ועונש וכו', שמטעם זה הוצרך כביכול לברוא גם נבראים כאלו שהם היפך הקדושה, והם מפתים את האדם לעבור על רצון קונו ח"ו. וע"ז שהאדם מתגבר על יצרו ואינו פונה לדברי הא"ל-ז' שבתוך ליבו (ע"פ שבת קה): הרי הוא זוכה ליהנות מזיו השכינה לעתיד ולחיי עולם הבא. ונמצא שכל עיקר יצירתם איננה בשבילם עצמם, אלא כדי שעל ידם יוכל האדם לקבל שכר וליהנות מזיו השכינה בגן עדן. ובה מובן יותר אליבא דאמת מדוע נקראת העבודה זרה וכן כל צד הקליפה בשם 'אלהים אחרים', כי כאמור כל מהותם הוא רק ענין של 'אחוריים', ולכן כל חיותם ומקום יניקתם בקדושה היא רק ממקום האחוריים, בחי' שם אלקים.

צד הקדושה מקבל את שפעו בהארת פנים

וכמו כן מובן לכל משכיל, שגם כל אופן ההשפעה שבה מקבלים הנבראים כולם מאת הבורא ית' את חיותם כדי צורכם, תלוי מאוד בכפי דרגת הצורך והתכלית שיש בהם בעצם הבריאה. ולפי זה ימצא ששונה הרבה האופן שבו מקבל את השפע נברא שיש בו תכלית גמורה, מהאופן שבו מושפעים אלו שהם רק בחי' אחוריים של הבריאה. כי הנברא השייך לצד

בעבודתו היא אכן כדי שיצליח העסק ההוא, ושייתפסט ויתגדל יותר ויותר וכו', ולתכלית זו הוא משים עיקר מבטו ומגמתו בכל עבודת העסק. אך מאידך הפועלים והשכינים העובדים שם, הנה אין כוונתם בעצם להצלחת העסק גופא, אלא כל עיקר מחשבתם היא רק שישלם להם הבעה"ב דמי פעלם ושכירותם, ושיוכלו להביא טרף לביתם, וכל מה שהם אכן משתדלים לטובת עצמם - הוא רק כדי שבעה"ב יהיה מרוצה מעבודתם, ובכך יוכלו להחזיק מעמד במקום העבודה שהוא מקור פרנסתם.

ונמצא שכאשר נדון בענין עצם 'הצלחת העסק', נאמר כך, שאצל בעה"ב היא נחשבת לעיקר התכלית והמטרה, שהרי כל השתדלותו עליה איננה אלא בשביל עצם הדבר גופא, ולא משום כוונה אחרת, ובחינה זו נקראת 'פנים', כי אין כוונתו רק בשביל הדבר ההוא עצמו, וזה כדרך ה'פנים' שבאדם, שהוא העיקר והחשוב ביותר בכל הראש. ואילו אצל הפועלים נחשבת 'הצלחת העסק' רק כאמצעי ודרך כדי להגיע אל התכלית ואל עיקר הפצם - שהוא קבלת שכר פעולתם, וזה נקרא בחי' 'אחוריים', והיינו שהסיבה הזאת איננה תכליתית לעצמה, ואין הם עושים את הפעולה הזו אלא בשביל תכלית אחרת, וזה כמו אחורי הראש - שאיננו העיקר בו.

גם אצל הבעה"ב אין זה ממש גמר התכלית

[ובאמת גם בזה לא בא דברינו אלא בדרך ערכין, וכלומר שלפי ערך הפועלים של העסק - שאין להם שום צורך עצמי בהצלחתו, הנה כוונת בעה"ב שמכוון בעצם לטובת העסק חשובה ההצלחה כעצם המטרה וכבחי' 'פנים'. אבל באמת אין זה ממש גמר הדבר, שהרי בהתבוננות יתרה נראה שגם כוונת בעה"ב בעסק היא כדי להרויח ממון, ונמצא שגם עצם הצלחת העסק איננה ממש התכלית והגמר, שהרי גם הוא אינו מכוון רק בשביל מה שירויח מכך. וכמו כן כאשר נבוא להתבונן עוד בזה, הרי כל עצם הרוחת הממון גם כן לא נחשבת למטרה הסופית, שהרי בשביל מה הוא צריך הכסף - כדי לחיות ולפרנס ביתו וכדומה, ואפילו באופן שכבר יש לו די פרנסתו ועדיין הוא רוצה להרויח עוד יותר ויותר - הנה גם זה הוא בשביל מטרה אחרת, ולמשל כדי שיגיע לו מזה כבוד הרבה, וכדרך העולם שמכבדים את העשירים

'אלהים אחרים' - ע"ש שיניקתם מבחי' אחוריים שבקדושה

והנה בכתבי הארז"ל (ע"ח שער ל"ד פרק א) איתא טעם נוסף למה שנקראת עבודה זרה בשם 'אלהים אחרים', והוא, שפירוש 'אחוריים' הוא מלשון 'אחוריים', והיינו לומר שכל יניקת הקליפות והסט"א איננה אלא ממקום אחוריים שבקדושה, כי אין להם יניקה ואחיזה כלל מבחינת ה'פנים' (שיתבאר להלן בעז"ה). ועל כן לעומת השם אלקים שבקדושה הנקרא 'אלקים חיים', שיש בו עיקר החיות וכמ"ש, הנה לעומתו נקראת הקליפה בשם 'אלהים אחרים', לומר שכל יניקתם היא רק מבחי' אחוריים של הקדושה.

[ובאמת נודע ע"פ קבלה שלפי ערך השם הו"ה, שהוא שמו העיקרי של הקב"ה, נקרא גם השם אלקים שבקדושה בחי' אחוריים, וכלשון הארז"ל שם 'כי כל בחינת אלקים הם באחוריים של הקדושה', ומבחי' אחוריים זו שבקדושה יונקים החיצונים כנ"ל. ואנו לא נדבר כאן אלא בענין 'אלהים אחרים' שהם הסט"א והקליפות ממש, שהם הם עיקר ענין אחוריים וכמו שיתבאר. וכבר קדם מאמרנו כמה פעמים שבכל עניינים כאלו נידון הכל לפי ערכין, ואכהמ"ל].

'פנים' - תכלית ועיקר הדבר, 'אחוריים' - סיבה אמצעית כדי להגיע אל התכלית

וביאר ההבדל בין מהות ה'פנים' לענין 'אחוריים' הוא, שה'פנים' של כל מציאות פירושו: עצם המטרה של הדבר ההוא, והסיבה העיקרית למה שהוא נעשה. ואילו פירוש ענין 'אחוריים' הוא: פעולה או מציאות שאיננה התכלית ממש, ואינה אלא דרך וממוצע כדי להגיע על ידה אל הסוף והתכלית הרצויה.

הצלחת העסק: לבעה"ב - 'פנים', ולפועלים - 'אחוריים'

וכדי לשבר את האון שיוכנו הדברים היטב, נציע משל גשמי לכך מהויות העולם הזה.

משל למה הדבר דומה, לאדם שיש לו עסק ומסחר גדול ומורכב, ונמצאים בו גם פועלים רבים שעובדים שם ומסייעים לגידול והצלחת העסק, והנה הגם שבין הבעל הבית עצמו ובין הפועלים ההם כולם משתדלים בכל יכולתם לעסוק ולפעול בעסק ככל הנצרך להצלחתו ולהרווחתו, מכל מקום חילוק גדול ישנו ביניהם; שהרי בעל העסק עצמו, כל תכליתו

הקדושה, שהוא בדרגת 'פנים', מושפע מאת הקב"ה בדרך 'פנים' בהארת פני עליון, שמאיר כביכול הש"ת את פניו אליו בעת ההשפעה, והרי הוא מקבל את השפעתו בסבר פנים יפות, שהרי זהו רצונו האמיתי של הקב"ה שרצוה באמת בקיום הנברא ההוא.

הס"ט"א מושפע מלמעלה בדרך אחוריים

שונה הדבר מאוד אצל 'אלהים אחרים', שאין בקיומם אמיתות רצון העליון, כי אין חפץ ה' ברשעים, וממילא אין הם מקבלים את השפעותיהם אלא ממקום אחוריים, והיינו כפי שביאר התניא לעיל ('ליקו"א פכ"ב) 'כמאן דשדי בתר כתפוי לשונאו שלא ברצונו', והיינו כאילו שמוכרח הקב"ה להחיותם בשביל התכלית היוצאת מהם, אולם אין זה מחפצו הפנימי והאמיתי כביכול, ולכן הוא זורק אליהם רק מאחוריו מבלי להסתכל לצידם כלל. וכמו כן כמות השפע איננה כל כך בריבוי כמו שמקבלים אלו המושפעים מבחי' ה'פנים', כי האחוריים אינם מקבלים אלא כדי חיותם ממש במיעוט האפשרי. וכל זה מחמת שאין השפעה זו נמשכת מרצון הפנימי של הקב"ה, וכל קיומם הוא רק מצד ההכרח כביכול.

חשבון הגימטריאות בדרך 'פנים' ובדרך 'אחוריים'

והנה נודע בסדרי חשבון הגימטריאות, שבין שאר הדרכים יש בו גם אופן לחשוב חשבונות בדרך פנים ובדרך אחוריים. חשבון ה'פנים' היינו כאשר חושבין את מנין התיבה כפשוטה, וכמו מספר תיבת

אד"ם העולה למנין מ"ה. ואילו חשבון הנעשה באופן אחוריים, היינו חושבין את התיבה ב'ריבוע', ובדוגמא הנ"ל בתיבת אד"ם יהיה כזה: א, אד, אדם, העולים ביחד למספר נ"א. וע"פ האומר נאמר ששני אופני חשבון אלו רומזים על שני אופני ההשפעה הבאה מלמעלה בדרך פנים ובדרך אחוריים.

השפעה הבאה בדרך הכרח אינה באה בשפע גדול

והביאור בזה הוא, כי השפע הבא בהארת פנים העליון ובגילוי הרצון, הרי הוא נשפע ביד רחבה וברוח נדיבה בלא שיהיו בו שום עיכובים, וממילא נמשכת כל ההשפעה בפעם אחת בלי הפסק כלל. אולם כאשר אין ההשפעה באה רק באופן המוכרח ובלי שלימות הרצון, אזי אין היא יורדת אלא בקושי רב וכפי ההכרח ממש, ולכן מתחילה נשפע רק מעט, לפי הצורך, ושוב כאשר יש צורך לתוספת השפעה, אזי חוזרים ומשפיעים קצת יותר, ואח"כ עוד מעט וכו', כי מאחר שאין ההשפעה הזאת באה בשלימות הרצון, לכן אין היא נשפעת רק מעט מעט וכפי הצורך ממש.

כאשר אין גילוי רצון למעלה אזי בא השפע בדרך אחוריים - בחי' רעב'

ונראה דבר זה בענין שני השמות הנזכרים הוי"ה ואלקים, שהם שמות העיקריים שנקרא בהם הקב"ה, ונודע שכל 'שם' שמתכנה בו הש"ת מורה לאיזו הנהגה עליונה הנמשכת מכח השם הלזה. והנה כאשר נחשוב את שם הוי"ה ב"ה בדרך אחוריים הנזכר, כזה:

ג.

לה' הארץ ומלואה: הכרת אלוקות מתוך הבריאה

י, י"ה, י"ו, יהו"ה, הנה הוא עולה למספר ע"ב. וכן הדבר בחשבון שם אלקים על דרך האמור: א, א"ל, אל"ה, אלהי, אלהים, שביחד הם כמנין ר'. ונמצא שחשבון שני השמות באחוריים הוא אותיות 'רעב'. וזה מורה לאופן ההשפעה המצומצמת והמעטה הבאה בדרך אחוריים עד שנעשה מזה 'רעב' ומחסור - היפך ההשפעה הרחבה והמלאה. וזה נעשה בזמן שאין ישראל עושי רצונו של מקום ח"ו, שדבר זה גורם שגם ההנהגה למעלה תהיה בהסתר הרצון, וכל ההשפעות יימשכו רק בדרך אחוריים ובהכרח בלבד ח"ו.

בהתגלות הרצון מתמלאים השמות כמנין 'שבע'

ומאידך, כאשר כלל ישראל עושי רצונו של מקום, והיינו שעובדים להקב"ה ברצון ובחפץ לב היפך ענין הצמצום, אזי הם גורמים שיתמלאו גם השמות, אשר זה מורה לשלימות התגלות השם - היפך ההשפעה הבאה באופן של אחוריים. ואזי בחשבון מילואם הם עולים כמנין 'שבע'. כי מספר שם הוי"ה במילואו [כזה: יו"ד ה"ו וי"ו ה"י] עולה ג"כ כמנין ע"ב, ומנין השם אלקים במילואו [כזה: אל"ף למ"ד ה"י יו"ד מ"ם] בגימ' ש', וביחד 'שבע' - לעומת הרעב' הנמשך מחשבון האחוריים האמור. הרי שכאשר ההנהגה העליונה משפיעה רק בדרך אחוריים, נגרם מכך שההשפעה תהיה באופן של צמצום ח"ו, ואילו בעת שנמשך השפע באופן של פנים וגילוי הרצון, אזי יורדים ההשפעות בדרך השובע ולא לרוון, כטעם 'פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון' (תהלים קמ"ה, טז).

- שעל ידן ישרה הקב"ה שכנינו בתחתונים, ובני ישראל שמקיימים המצוות זוכים להידבק בו על ידן. ומעתה מתעוררת ג"כ קושיא הלזו, מדוע ישנו כל כך הרבה מצוות, הלא היה די שיצוה הקב"ה על מצוה אחת בלבד, שהיא 'לדבקה בו', שהרי זו היא התכלית והמטרה של כל המצוות.

רק מכח התחלוקת המאמרות אפשר להשיג אחדות ה' כראוי

ועל כל זה מתרץ התנא 'ליתן שכר טוב לצדיקים שמקיימין את העולם שנברא בעשרה מאמרות', כלומר, שאי לאו שישנם ריבוי גדול של נבראים, והיינו שנתפרט גילוי אחדות הש"ת בכל כך אופני התגלויות, אזי לא היתה באה ההשגה באחדותו ית' באופן השלימות, כי לא היה אפשר לבעל גבול להשיג ענין האחדות מכח ה'מאמר אחד' הראשון בלבד, וממילא לא היתה בזה השגה גדולה לצדיקים כמו שהם זוכים עתה בהכרתם את אחדות הבורא. ועל כן שפיר הוצרך כביכול הקב"ה לברוא את העולמות בעשרה מאמרות, והיינו שנתחלק ענין האחדות בפרטים רבים, כדי שיע"ז תהיה השגת האחדות באופן השלם, ויוכלו הצדיקים לתפוס אותו בשלימות.

טעם ריבוי המצוות - לפי שבכל אחד יש טעם דבקות אחר

וכמו כן טעם ריבוי המצוות מבואר ג"כ על דרך זו, כי אכן תכלית כל עשיית המצוות היא לזכות לדבקות הבורא ולהשיג אחדותו הפשוט, אך מכל מקום הרי כל מצוה ומצוה יש בה הכרה משלה באחדות ה', ולכל מצוה יש לה טעם וצורת דבקות באופן השונה מזה של חברתה, ועל כן כדי 'ליתן שכר טוב לצדיקים' שיוכלו להשיג נועם זיו עליון בכל מצוה בבחינתה הפרטית, לפיכך הרבה לנו הקב"ה תורה ומצוות, וזיכה אותנו לקיים אותם לעשות נחת רוח לבוראנו ית', ולחזות בנועם ה'.

הנבראים לקבל קצת השגה נעלה הלזו של אחדות הש"ת היוצאת מתוך התפשטותו לתוך מקום הגבול.

'בעשרה מאמרות נברא העולם וכו' ליתן שכר טוב לצדיקים'

ובענין הזה יש לפרש דברי התנא במשנה באבות (פ"ה מ"א) 'בעשרה מאמרות נברא העולם, ומה תלמוד לומר, והלא במאמר אחד יכול להיבראות, אלא להיפרע מן הרשעים שמאבדים את העולם שנברא בעשרה מאמרות, וליתן שכר טוב לצדיקים שמקיימין את העולם שנברא בעשרה מאמרות'. וצריך להבין עומק כוונת התנא בזה, וכבר האריכו המפרשים בדקדוקים שונים.

'מאמר אחד' - 'בראשית', וקשה מדוע צריך ריבוי נבראים כדי להכיר את הבורא

והביאור בזה יש לומר, ש'מאמר אחד' הכוונה למאמר הראשון, בראשית ברא אלקים, שהיא בחי' כתר - רצון, שמאמר נעלה זה הוא מאמר כללי הכולל בתוכו כל שאר העשרה מאמרות.

וכונת התנא בקושייתו היא, שמאחר שתכלית כל בריאת העולמות בעשרה מאמרות היתה מפני שנתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, ושיוכלו הבריות להכיר בו ולזכות לדבקות עליון, א"כ מדוע יש צורך לכל הפרטים הנמצאים בבריאה, שהרי ישנם ריבוי רבבות של נבראים היוצאים מתוך כל פרטי המאמרות, שכל אחד מורה לדרגה נוספת בענין גילוי אחדות הבורא. וכיון שלמעשה תכלית הכל הוא דבר אחד בלבד, והוא ענין דבקות הבורא והכרה באחדותו ית', הנרמז במאמר הראשון הכולל את הכל, א"כ למה נתחלק העולם לפרטים רבים בכמות גדולה שכוו.

כמו כן קשה על ריבוי המצוות שנצטוונו עליהם

וכמו כן יש להקשות קושיא זו על ריבוי המצוות שנצטוונו בהם מאת הבורא ית', הלא למעשה יש בהם כוונה אחת, והיא האמורה לעיל בענין הבריאה

נקודות:

השפע הבא בהארת פנים העליון ובגילוי הרצון, הרי הוא נשפע ביד רחבה וברוח נדיבה בלא שיהיו בו שום עיכובים, וממילא נמשכת כל ההשפעה בפעם אחת בלי הפסק כלל. אולם כאשר אין ההשפעה באה רק באופן המוכרח ובלי שלימות הרצון, אזי אין היא יורדת אלא בקושי רב וכפי ההכרח ממש, ולכן מתחילה נשפע רק מעט לפי הצורך, ושוב כאשר יש צורך לתוספת השפעה

~
השם אלקים המצמצם את אורו הבלתי-גבולי של השם הוי"ה, ונותן מקום לקיום העולמות, הוא הגורם שיוכלו הנבראים להשיג קצת את ענין אחדות הש"ת המתגלה בתוך הבריאה. כי הרי כל השגת ותפיסת הברואים בענין אחדות הבורא - איננה שייכת אלא בדרגת האחדות היורדת לתוך גבולי הבריאה, שהרי השגת אחדותו הפשוטה שלמעלה מכך - איננה כלל בהישג יד הנבראים

א.

קרבן עולה להשלים את ה'אור'

צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה (ו. ב.).

פי' רש"י: 'אין צו אלא לשון זירוז מיד ולדורות, אמר רבי שמעון, ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כ"ס'. ובהו בא לפרש למה לא נאמר 'דבר אל אהרן' כמו שכתוב במקומו".

ויש לרמז בוה על פי מה שהבאנו בכ"מ את דברי האר"ה ק"ק (ע"ה ש"כ"א פ"ב) על מה שאמרו חז"ל כי מיום שחרב בית המקדש אסור לאדם שימלא את פיו שחוק בעולם הזה (פי' ברכות לא.), שהוא מפני שבבנין בית המקדש היו מאירים ב' פעמים 'אור' שהוא בני' 'שחוק', אבל משחרב בית המקדש נחסר א' מכל 'אור' ונשאר רק בני' 'בית', ורק לעתיד לבא הוא אומר (תהלים קנ"ו. ב.) אז ימלא שחוק פינו, עיי"ש.

ויש לומר כי על כך היתה באה קרבן עולה, כי 'עולה' הוא בני' אות א' במילואו (א"ת), והיינו אשר על ידי קרבן העולה היו ממלאים את הא' בענין ה'אור'. ויש לומר כי לכן לא נאמר בפרשה זו 'דבר' אל אהרן, כי 'דבר' הוא בני' 'אור' חסר א', אלא דוקא נאמר 'צו' אשר ביה עם 'עולה' הוא בני' 'אור' מלא. והוא שפירש רש"י כי זירוז זה הוא מחמת חסרון כ"ס, כי 'חסרון כ"ס' הוא בני' 'שחוק', והיינו בחי' ה'שחוק' ששייך להיות בו חסרון, ולכן נאמר 'צו' להשלים את הא' החסרה.

ב.

תיקון פגם המחשבה היפך עבודה זרה

צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה (ו. ב.).

עוד יש לפרש במה שנוכח כאן לשון 'צו' דוקא.

ונקדים מה שאמרו חז"ל (ויק"ו. ג.) כי העולה באה לכפר על הרחוק הלב, ועוד איתא בגמ' (סנהדרין י"ג.) כי 'צו' הוא לשון של עבודה זרה, עיי"ש. והדברים מותאימים זה לזה, שהרי בעבודה זרה ענש הכתוב על הרחוק הלב, מה שלא נמצא בשאר עבירות שבהם אין הקב"ה מצרף מחשבה למעשה (קדושין פ"ג). ולכן כאשר מביאים קרבן עולה על ההר הלב הוא כי פגם המחשבה היא שורש של עבודה זרה.

והענין הוא, כי אמרו חז"ל (סוכה פ"ג בראשית א. א.) אשר בתחלה עלה במחשבה לפני הקב"ה לברוא את העולם על פי מדת הדין, אבל כאשר עשה את העולם במעשה ראה שאין העולם מתקיים על פי מדת הדין ושתפו למדת הרחמים. והיינו אשר על פי המחשבה העליונה היו הנבראים צריכים להתאים את כל הנהגותיהם עם מה שהדין מחייב, ומי שאינו מתאים לכך יענש על פי מדת הדין. אבל ראה הקב"ה בעולם המעשה שאין העולם מתקיים בהנהגה זו, ושייף את מדת הרחמים. ויש לומר כי מזה בא הענין שאין יכולים להגיע לידי שלימות במחשבה, שהרי המחשבה העליונה כביכול לא ירדה להתקיים בפועל ממש. ולכן גם אין הקב"ה מצרף מחשבה רעה למעשה להעניש עליה, כי אי אפשר להגיע לשלימות המחשבה בעולם המעשה.

אבל הצדיקים מתקנים את מעשיהם, ומתאימים אותם עם מה שעלה במחשבה, כי הם משתדלים להיות ראוים על פי כל מה שהדין מחייב. ולכן מתקנים הצדיקים גם את מחשבותיהם ושומרים אותם כשהרה הראוי, שהרי הם מתאימים את המעשים אל המחשבה העליונה, ולכן הם זוכים גם לשלימות בענין המחשבה. וזה הוא תיקון על פגם עבודה זרה, כי שורש ועיקר ענין העבודה זרה הוא פגם במחשבה, כי הוא היפך מחשבת האמונה שהוא תיקון המחשבה. ולכן קרבן עולה הבא על הרחוק הלב, יש בו תיקון לשורש העבודה זרה.

ויש לומר עוד בזה, כי כאשר הצדיקים מוצאים בעצמם חוסר שלימות בענין המחשבה, הרי זה כענין הידוע בספ"ה"ק כי לפעמים גורמים מן השמים איזה ענין של פגם אצל הצדיק, והוא בכדי שהצדיק יעלה עמו את הרשעים הפוגמים במעשיהם ברצון ר"ל. וכך גם יש לפרש, שהצדיק בא לידי מכשול במחשבה, והוא עושה תשובה על כך, וזה הוא כדי שיעלה עמו את הרשעים

הנכשלים במעשה. וזהו ענין תרומת הדרן הנזכרת בפרשה זו על העולה, כי החלק מן הקרבנות שנשרף וכלה באש המזבח, הוא החלק שבו מצליח הצדיק בעבודתו, והוא זוכה את עצמו באש של מסירות נפש להקב"ה. אבל חלק האפר שנשאר קיים, מורה על החלקים שאין הצדיק מצליח לתקן בשלימות לפי מדרגתו, והוא בחי' החסרונות הנמשכים אל הצדיקים כנ"ל, שבא על ידי הרשעים והם נעשים אפר תחת רגלי הצדיקים. ולכן היו מניחים את תרומת הדרן באדמת בית המקדש, והיתה התרומה נבלעת במקומה. כי אפר נתקן על ידי העפר' כי מה שלא יוכל להתכלל באש המזבח נתקן על ידי עפר ששייך למזבח וזהו ענין 'מזבח אדמה תעשה לי'.

ג.

תורת העולה מבחי' בינה לבחי' חכמה

צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה (ו. ב.).

פי' רש"י: 'אמר רבי שמעון, ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כ"ס'.

יש לרמז בוה, כי הנה אמרו חז"ל (עוקצין פ"ג פ"ב) 'אמר רבי יהושע בן לוי, עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק שלש מאות ועשרה עולמות' וכו', אכן הנה בזה"ק (ה"ג פ"ה) איתא שעתידיים הצדיקים לרשת ארבע מאות עולמות, עיי"ש. וידוע כי הם שני מדרגות שונות, כי עיקר מילוי שם הוי"ה העולה ע"ב (י"ד ה"י ו"ו ה"י) הוא ד' הוי"ה"ן שבו, ואילו עיקר מילוי שם הוי"ה העולה ס"ג (י"ד ה"י ו"ו ה"י) הם אותיות י"א"י. וידוע כי מילוי ע"ב מכוון לעולם האצילות ולספירת החכמה, ואילו מילוי ס"ג מכוון לעולם הבריאה וספירת הבינה. ואלו הם שתי המדרגות בענין שבר הצדיקים, כי קומה שלימה של י' פעמים ד' ודי"ן עולה ארבע מאות – בחי' חכמה, ואילו קומה שלימה של י' פעמים י"א"י עולה שלש מאות ועשרה – בחי' בינה. והנה החילוק ביניהם עולה 'כ"ס', ועל ידי הזירוז בעבודה בתאמצות ביותר יזכה לארבע מאות עולמות ולא רק לשלש מאות ועשרה עולמות, ובהו ימלאו את החסרון 'כ"ס'.

ד.

זריזות בלב צריכה התגברות מיוחדת

צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה (ו. ב.).

פי' רש"י: 'אין צו אלא לשון זירוז מיד ולדורות. אמר רבי שמעון, ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כ"ס'.

אמרו חז"ל (וי"א כ"ב.) 'בראשונה כל מי שרוצה לתרום את המזבח תורם, ובזמן שהן מרובין, רצין ועולין בכבש, כל הקודם את חברו בארבע אמות זכה וכו', וכיון שראו בית דין שבאין לידי סכנה, התקינו שלא יהו תורמין את המזבח אלא בפיים'.

ויש לומר כי מדת הזריזות שנוכרה על מצוה זו היא בה שני מדרגות, כי בתחלה היתה זריזות זו בעיקרה זריזות גופנית, שהיו צריכים לרוץ במהירות כדי לזכות במצות תרומת הדרן. ואכן פשוט הדבר כי זריזות זו היתה תלויה בשלימות הרצון, כי הכהן שהיה בו רצון חזק לתרום את המזבח, היה רץ במהירות יתרה. אבל עיקר הזריזות היתה זריזות במעשה, למחר להקדים את חברו.

אבל משבאו לידי סכנה בזריזות זו, ותיקנו שיעשו פיים על הדבר, נשתנתה הזריזות ונתעלתה. כי כדי לזכות בגורל, לא היתה לכהנים שום אפשרות לעשות איזה פעולה במעשה, וההשתדלות היחידה שהיו יכולים לעשות בזה, הוא אך ורק להגביר את השתוקקותם אל המצוה, ולהתפלל ולקוות ברצון חזק לזכות בפיים. וזריזות זו של הגברת הרצון, היא זריזות שצריכים לה התאמצות מיוחדת. והוה שאמר רבי שמעון שצריכים לזרז ביותר כאשר יש חסרון כ"ס, כי הגוף נחשב כלי ו'כ"ס' לנשמה [ואכן 'אין' ע"ה"כ עולה 'כ"ס']. וכאשר היתה הזריזות תלויה במעשה, לא היו צריכים כל כך להתאמץ בפנימיות, כי היה 'כ"ס' וכלי חיצוני לזריזות זו. אבל מאחר שנשתנה הדבר ויש כאן 'חסרון כ"ס', צריכים ביותר להתגבר ולהזדרז לחזק את הרצון וההשתוקקות הפנימיות.

ה.

חוק הפרה אדומה בבחי' ספירת החכמה

למחר תמאים למטא טהורים באומר קדוש (ויצרות לשבת פ"ה).

יש להבין מה זאת שנכללו כאן שני הפכים בנושא אחד, ואם הפרה מיועדת לטהרה איך היא יכולה לגרום טומאה כלל.

אלא י"ל להנה הפרה באה למחר ממומאת מת [שהיא הטומאה הגדולה ביותר, ונחשבת ראש לכל הטומאות], ועליה נאמר (אי"ב. כ"א) 'מותו ולא בחכמה, והיינו שהמיתה היא בחי' הסתלקות החכמה. והיינו לפי שנאמר (קהלת. ג. י"ג) החכמה תחיה בעליה, אשר החכמה היא בחי' חיים וגם בני' 'חכם', ולכן המיתה נחשבת להסתלקות החכמה. וא"כ המהרה ממומאת המת היא ע"י המשכת אור החכמה המשפיעה חיות, ובהו נתקן פגם המיתה.

וזהו סיבת מה שלא קיבלנו את טעם מצות פרה אדומה, כי החכמה היא בחי' המושכלות הראשונות שהם הנחות פשוטות של המציאות ע"פ שכל בלי טעמים [ולכן חכמה נוט' כה מה, שהוא הכח להשיג את עצם המציאות], ואילו הטעמים לכל דבר הם כבר בחי' ספירת הבינה, ולכן מצות פרה אדומה שהיא בחי' חכמה, היא נעלית מהשגת הטעמים.

והנה ספירת החכמה נחשבת בפשטות להתחלת מנין הספירות [וכן נראה בפשטות לשון הספר 'צירה'], אכן ידוע ע"פ הזוה"ק כי בפנימיות הדברים נחשבת ספירת הכתר כהתחלת הספירות. וטעם הדבר בפשטות הוא, כי החכמה היא ענין הנחות היסוד אשר עליהם מיוסדת כל הבריאה, ולכן בפשטות הרי היא נחשבת לראשית המציאות [וכן תרגם הירושלמי על 'בראשית' היינו 'בחכמתא']. אכן בפנימיות הדברים אין היא נחשבת לראשית האמיתית, לפי שכל הנחות אלו אינן מוכרחות מצד עצמן כלל, אלא הן תלויות במה שכך עלה ברצון השי"ת בבריאת העולם. וא"כ אין החכמה הראשית של המציאות, אלא ספירת הכתר שהיא בחי' הרצון העליון היא הראשית האמיתית.

ובהו נבחתה החכמה האמיתית מן הקל"ה הסובבת אותה, כי חכמה הקשורה מיוחדת אל הביטול לרצון העליון הרי היא חכמה של קדושה, אבל אם מתייחסים אל החכמה כדבר העומד לעצמו בלי ביטול אל הרצון העליון ח"ו, הרי היא חכמה של חול כחכמת יון וכדו' אשר הן היפך הקדושה. וא"כ מה שנתבאר כי ענין החכמה הוא בחי' חיות וטהרה, הוא רק בחכמה של קדושה המיוחדת בשורש החיות שהוא הרצון העליון [ולכן 'טהרה' הוא בני' 'כת' כידוע]. ואילו החכמה של חול היא ממש ההיפך מזה, ואדרבה היא הגורמת טומאה והעדר החיות, שהרי היא מפסיקה את ראשית המציאות מהשפעת החיות האמיתית של רצון העליון. ולכן היוונים מימאו את כל השמנים שבחייל (שח"כ. כ"א), כי שמן הוא בחי' חכמה כידוע (מנחות פ"ה. ד.) והיוונים בחכמת החול שיהיה מימאו את החכמה וניתקוה משורשה.

וענין הפרה אדומה היא המשכת החיות ע"י בחי' חכמה כנ"ל, ולכן יש בה שני הפכים אלו של 'למחר תמאים ולטמא טהורים'. כי החכמה תלויה ועומדת אם מקבלים אותה כנכון, כי אילו ימשיכה באופן הראוי עם ביטול אל הרצון העליון בבחי' החכמה מאין תמצא (אי"ב. כ"א), הרי היא ממש שורש החיות והחכמה תחיה בעליה כנ"ל. אבל אם נוטלים אותה בעצמה בלי הביטול אל הרצון העליון, הרי היא שורש הפירוד והטומאה ח"ו. [וכך אי" בספ"ה"ק חובות הלבבות (שער יחוד המעשה פרק ה.) כי החכמה כשמתנהיגים אותה על דרכה, תהיה רפואה לכל מדוה. וכשנוטים בה מנתיבתה, תהיה מדוה כולל שאין לו רפואה ולא ארוכה']. ולכן מצוה כיוונים (כ"ד. ב.) שאמרו 'כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באילני ישראל' ח"ו, והיינו שלקחו את ענין הפרה אדומה בעצמה שהיא בחי' חכמה כנ"ל, והפכה ליקרן השור' שאין לו ביטול להקב"ה ח"ו.

ועל כך אמר שלמה המלך ע"ה (קהלת. ג. כ"ג) אמרתי אכחמה והיא רחוקה ממני, ופירשו חז"ל (וי"א י"ד) שזה עולה על פרשת פרה אדומה, והיינו שביקש שהמ"ה להשיג את טעמי פרה ולא נתגלו לו. כי אכן סוד הפרה הוא בחי' ספירת החכמה, אבל היא צריכה להיות בבטול גמור לרצון העליון, ואילו כאשר 'אמרתי אכחמה' שליפי רום מדרגתו היה נחשב לו כחסרון קצת בענין הביטול, איז התגלה לו כי היא 'רחוקה', וא"כ להשיגה, כי היא תלויה אך ורק בחכמה התלויה ובטלה אל הכתר הוא הרצון העליון.

כי הוא חלקן בחיים:

עצלות של האדם לא לתקן את החלק שלשמו ירד לעולם

א. חלקי מכל עמלי: עשה את ה'חלק' שלך בעולם

עיקר הקושי הוא עם אותם מחלות שבתחילה אין להם סימנים כלפי חוץ | כל המחלות שורשם בקליפות שמתהווים על ידי החטאים | העצלות שדומה לארס הנחש אינה ניכרת בתחילה | כאשר האדם עושה מעשים טובים הרבה אבל אינו עושה את התפקיד שנדרש ממנו אין החיסרון ניכר בתחילה | היצר יעזור לו לעשות הרבה מצוות ובלבד שלא יעשה את המצווה שעבורה ירד לעולם | יש אדם שמצד כוחותיו כרוך לו שעליו להתעסק עם חסד והוא מחליט שעליו ללמוד תורה | אדם ישר יודע את האמת מה מצפים ממנו בשמים

ב. אשיבה רגלי אל עדותיך: אל תתפתה להתעסק עם 'ענינים' - רק תשב ותלמד תורה

אין ספק שעיקר העבודה של בחור הוא לימוד התורה וכל השאר אינם אלא טפלים | ישנם בחורים שעסוקים עם כל מיני ענייני חסידות ועבודות שונים אבל את העיקר הם מפסידים | אם הראש שלך מונח בכל מיני עבודות אתה לא תצליח בתורה | זכור שהעיקר העבודה שלך הוא לימוד התורה | עם הזמן יתעסק בדברים שרק דומים למצוות וכך ירד מטה מטה | עד שיתברר שאין לו שום עניינים הוא פשוט עצלן

ג. כל היום היא שיחתו: לשאוף אחר 'גדלות בתורה'!

צריכים לזכות לגדלות בתורה | התורה נפתח בפניו והוא זוכה לזיכרון נפלא ולעמקות עצומה | מי שניחון בכשרונות מיוחדים צריך לנצל את כוחותיו | צריכים להיות מתוך ההכרה: 'היום קצר והמלאכה מרובה' | בישיבות נמצאים לעיתים במצב של 'מלאכה קצרה ויום מרובה' | כל אחד צריך להכיר את כוחות נפשו ולעבוד איתם

א.

חלקי מכל עמלי: עשה את ה'חלק' שלך בעולם

העצלות שדומה לארס הנחש

הנה המסילת ישרים כאן בפרק 1 מבאר שהעצלות דומה היא לארס הנחש, שהולך ומתפשט לאיטו בדם האדם אשר דין גרמא לגודל הסכנה, כי בתחילה כאשר הארס מפעפע בקרב האדם, הנה אין שום סימן והיכר, וכאשר סימני הארס יוצאים ובוולטים חוצה, או אז הנה כבר מאוחר מדי.

בדרך כלל כאשר האדם לוקה באיזו מחלה רח"ל, הנה עם תחילת חוליו כבר ניכרים בו סימני המחלה בגופו - אם סימנים שמתפשטים בגופו, או כמה מיני סימפטומים המעידים שהינו חולה במחלה זו וזו - אשר אודות האותות הללו הינו יודע שעליו למהר ולגשת לרופא כדי לבקש מזור למחלתו.

אמנם ישנם גם כמה מחלות מסוכנות רח"ל, שאין להם סימנים חיצוניים שניתנים לזיהוי תיכף עם תחילת החולי, וכאשר המחלה כבר הלכה והתפשטה עד כדי כך שהיא כבר ניכרת על גבי גופו - הנה אז כבר לפעמים קצת מאוחר מדי... צריכים לעמוד על מחלה זו כמה שיותר מוקדם, כי שוב אחר כך כבר אין הרבה מה לעשות. המחלה הזו לא 'מזיהרה' אותו תיכף שעליו לגשת לרופא, והיא יוצאת ונותנת את אותותיה רק כאשר המצב כבר מאד גרוע.

לכן דרכם של הרופאים להתריע שעל כל אדם לגשת לבדיקות מתקופה לתקופה כדי לוודא שחלילה לא מתפתח בגופו איזו מחלה רח"ל. כי כאשר בודקים את גופו כדבעי, ניתן היום בסייעתא דשמיא על ידי הטכנולוגיה הרפואית - לזהות אם ישנם סימנים מקדימים למחלות שמסתתרות בגוף.

כל מחלה שורשה בחטא

הנה ידוע שכל מחלה בגוף שורשה בקליפה - אשר על ידי השתלשלות יורדת כאן בעולם הגשמי ומתלבשת בכל מיני חולאים ומחלות רח"ל. במילים אחרות: לעומת כל סוג של חטא ועוון - ישנה מחלה גשמית הדומה לחטא והחסרון המסוים הזה. לענייננו: כל המחלות שאין להם סימנים מקדימים עד אשר כבר מאוחר מדי, נמשכים מכאלה 'יצר הרע' שאינם ניכרים באדם מתחילה, אין לזה 'פועל יוצא' תיכף ומיד, ואף אחד לא שם על לב שמשוהו לא כהוגן עם בחור זה, ורק כאשר היצר הרע כבר מתפשט בו בתוקף - הוא כבר אצלו בידיים - או אז לפתע קולטים את המצב שלו. הנה ברשימה השחורה' הזו המסילת ישרים מכניס את המדה של עצלות - לוקח הרבה זמן עד שרואים את החורבן שמתרחש כאן.

עצלות נסתרת

לכאורה צריך להבין את דברי המסילת ישרים, באיזה סוג של עצלות מדובר כאן? כי העצלות המוכרת שאנחנו מכנים אותה 'עצלות' - כגון שינה מרובה ולבלות את הזמן באפס מעש - הרי ניכר בו תיכף ומיד שיש כאן חולי. בחור שמאחר לקום ושוב הוא יושב ומבטל סדר שלם בדיבור הבל וסרק, הנה כבר לא צריכים להיות 'מבין' גדול עליו, כדי לקבוע 'אבחנה' שהבחור הזה סובל ממחלה רוחנית חמורה. אלא לכאורה מדבר כאן המסילת

ישרים מאיזו נקודה אחרת של עצלות - שזו היא אכן מחלה נסתרת. נרחיב כאן רק בפרט אחד - סוג אחד של עצלות נסתרת, שננסה לבאר בהרחבה, כי הרבה אנשים נכשלים מאד בכך.

הרבה דרכים למקום

הנה קבע השי"ת בסדר העולם שכלל ישראל כולל בתוכו סוגי אנשים שונים - שכל אחד יש לו את הנקודה העיקרית שלו בעבודת ה', כל אחד לפי מצבו ועניינו. ישנם כאלה שעיקר 'העבודה' שלהם הוא תפילה - הם מתפללים באריכות ובדבקות, הם גם מקדישים זמן כדי להתפלל עבור זולתם בכלל ובפרט. בו בזמן ישנם יהודים שבמשך הזמן נמצא - לפי הכשרונות והסגנון שלהם - שעיקר עבודתם הוא גמילות חסדים, הם אנשים טובי לב, ושואבים חיות עצומה כאשר הם מגישים עזרה וגומלים חסד עם הזולת. כמובן שהם גם לומדים תורה, הם 'קובעים עיתים', אבל עיקר 'העסק' שלהם בעבודת ה' היא בעניינים של גמילות חסדים. כמו כן ישנם כאלה שיש להם כשרון רב לעסוק בזיכוי הרבים, או בחינוך, או כאלה שיש להם היכולת לעבוד עם בחורים בחורים חלשים וכדומה. כל אחד יש לו את הנקודה שלו בעבודת ה'.

היצר הרע מתגבר על האדם שלא יעשה את עיקר הענין שלו

דא עקא אשר ישנו יצר הרע מיוחד שאחת מטרותו להתגבר על האדם למנעו שלא יעבוד על 'עיקר הנקודה' שלו. זהו יצר הרע מיוחד ו'מעניין', כי הוא יסכים שהאדם יעשה מצוות גדולות ורבות ובלבד שלא יתעסק עם הדבר שעבורו וכדי לתקן ענין זה - ירד לעולם! הוא 'דאג' לשלוח לו כל מיני מצוות ומעשים טובים, הוא יפתה אותו להשקיע את ראשו ורובו

נקודות:

שאדם זה 'נתקף' במחלת 'העצלות הנסתרת'. הוא עצל מכדי לעשות את הדבר הנכון עבורו - הדבר שהוא בעצמו יודע היטב היטב שזהו התפקיד האמיתי שלו בעולם. אלא שעל זה דוקא, מתגבר עליו היצר הרע של עצלות, הוא מטיל עליו עצלות וכבדות כדי שיתרפה במלאכתו - מהנקודה העיקרית והמיוחדת שלו

פרק 1

וְהָיָה תְדַע כִּי זֶה קֶלֶל גְּדוֹל מִנְּסָה בְּמֵלֶאכֶת הַפְּרִישוֹת, שֶׁכֵּל קָלָא צְרִיכָה בְּדִיקָה, כִּי אֵף עַל פִּי שְׂיִכְוָה לְהִיּוֹת יִשְׂרָה וּנְכוּחָה, אֲמָנָם קְרוֹב הַדְּבָר שֶׁתְּהִיָּה מַעֲצָת הַיֵּצֵר וּמְרֻמּוֹתָיו, עַל כֵּן צְרִיף לְבָדֵק אַחֲרָיָה בְּתַקְוֹת וּדְרִישוֹת רַבּוֹת וְאִם אַחַר כָּל אֵלֶּה תִצְדָּק, וְדָאֵי שְׁהִיא מוֹבָה

אדם ישר יודע בעצם מה עיקר העבודה שלו ומה מצפים ממנו מן השמים, אלא שהעצלות אינה מנחת לו לפקוח את עיניו ולראות את האמת. ואכן בתחילה אינו עומד על כך, הוא בוחר להתעלם מהתכלית עבורו ירד לעולם הזה. אפס אשר ברבות השנים – כאשר כבר יהיה די ברור שהוא לא הגיע לשום מקום 'ער' איז אין ערגעץ נישט אנגעקומען, מחמת שלא עשה את הדבר שמתבקש 'ממנו', הנה אז כבר יהיה מאוחר מדי לגלגל את החזיר את הגלגל אחורנית

עיקר העבודת ה' ודרך החסידות של בחור היא לימוד התורה! עודו בחור הלומד בשיבה עליו להשקיע את כל כוחותיו בלימוד התורה. התורה היא 'עיקר' וכל השאר הם בגדר 'טפל'! זו היא הוראה לכל בחור

בענין טפל זה וטפל אחר, כדי שלעולם לא יצליח להשיג ולתקן את עיקר הנקודה שלו.

כגון, אדם שעיקר העבודה שלו - אשר לשמו ירדה נשמתו לעולם הזה - הוא להתעסק במצות צדקה, ישנם כל מיני 'תיקים' שמחכים שהוא יטפל בהם, יש לו את הכשרונות והידיעות הנצרכות לשם כך, והנה באחת הוא נהיה 'פרום', ויתחיל להגיד כך: "אוי ווי, מה יהיה איתי, אני מוכרח להתחיל ללמוד יותר, אני צריך להשקיע בלימוד התורה כמה שעות ארוכות ביום". הוא קובע לעצמו חברותא למשך חצי יום ולא מתפנה להתעסק עם ענייני הצדקה שממתינים עליו בזמן זה. הנה עליו לדעת בבירור שהיצר הרע מדבר מתוך גרונו! אם העבודה שלך היא בעמוד החסד, שומה עליך לדעת כי זו היא העבודה שלך - ולא תורה!

זוהי השליחות שלך וזהו התפקיד שלך! דאס איז דיין זאך אויף דער וועלט! אתה מוכרח להשקיע בכך את כוחותיך ואת זמנך ואסור לך להתרפות מכך ולהתעסק עם ענין אחר. האדם שצריך להיות 'מתפלל' - יאמר לו היצר הרע שישב וילמד, ואת הבן תורה שצריך להשקיע

את כל כוחו בלימוד התורה - אותו ישלח היצר להתפלל. כך יחליף וימיר את התפקידים של כל אחד.

הגם שבדרך כלל ברור שלימוד התורה היא המצוה הגדולה ביותר, כדאיא בגמרא (מו"ק ט:): "וכל חפציך לא ישו בו - אפילו חפצי מצוה", אבל ישנם פעמים מצוות שהגמרא מגדירה אותם: "אי אפשר לעשותה על ידי אחרים", אין כאן מישהו אחר שיוזע לעשות זאת כמון, זהו מקום שאין איש, במצב כזה אתה מחויב לקחת על עצמך את העול הזה.

נראה מבחוץ שהוא מלא במעשים טובים בעוד שהוא חולה בעצלות נוראה

הנה זוהי דוגמה אחת של 'עצלות נסתרת' שעליה מדבר כאן המסילת ישרים; המחלה הזאת אינה ניכרת מבחוץ, כי למעשה הרי רואים אותו מונח ועסוק במצוות ומעשים טובים ואדרכה כל ההנהגה שלו היא בזריות נפלאה. אף אחד לא יעלה על דעתו שהאדם היקר הזה 'טובל'

ב.

אשיבה רגלי אל עדותיך: אל תתפתה להתעסק עם 'ענינים' - רק תשב ותלמד תורה

להתפתות אחר היצר הרע - רק להתעסק לשבת וללמוד. כמובן שצריך לעבוד גם על תפלה ועל תיקון המידות וכדומה אבל עיקר העסק צריך לעשות מהתורה.

למקד את כל הכוחות בענין אחד: לימוד התורה

במילים אחרות: מדת הזריות היא - להתמקד ולרכז את הכוחות על דבר אחד! כמו בעסקים, ישנם אנשים שיש להם 'אלף' עסקים, כל יום יש לו משהו אחר, הוא אף פעם לא מגיע לעיקר - לבנות את העסק כמו שצריך. הרי אז היועצים יאמרו לו: "חדל לך מלהתעסק עם אלף ואחד דברים אחרים, תתמקד בדבר אחד, תשקיע בזה את כל הכוחות שלך, ממון וזמן - ואז כבר תראה איזו הצלחה תהיה לך."

כן הוא גם בעבודת ה', כל זמן שהאדם יש לו כל מיני עבודות הוא לא יצליח לעבוד על ה'נקודה' שלו, על 'עיקר' העבודה שלו. זריות היא, העצה שנותנים לבחור: "אל תתעסק עם כל כך הרבה ענינים, גם אתה חדל מכל אלה. תתמקד רק בתורה! תשב ותלמד לילה ויום ללא הרף - ואזי כבר תראה איזו הצלחה נפלאה תהיה לך."

מעשי יצר: התעסקות עם כל מיני מצוות

לעיתים קרובות כאשר מעירים לכה בחור שהמהלך שלו איננו כהוגן - אי אפשר להצליח כך - והוא צריך להשליך עצמו בהתמדת התורה - אינו רוצה לקבל זאת, כי אינו מבין מה רוצים ממנו כלל: "הרי אני עסוק כל היום רק עם תורה ומצוות! כאן אני 'תופס' מקוה, כאן אני לומד 'חק', אני אומר תהילים מקירות הלב, וכאן אני

ממקור טוב בכלל. כי אם הוא כאן ככוונה טהורה לעשות רצון ה' - נו, למה הוא לא מבין שלימוד התורה הוא העיקר?! הרי "תלמוד תורה כנגד כולם!" תורה היא עמוד השרדה - 'דער רוקנביין' - של כל העבודת ה'; אם הוא ילמד בשקידה ובהתמדה כל שאר העבודות שלו יתעלו מאליהם ויקבלו צורה אחרת.

הכל - חוץ מדף גמרא

הרה"ק מראפשיץ ז"ע אומר (זרע קודש פ"ר שופטים ד"ה לא תקח שוחד) שעל האדם להיזהר לא לקחת שוחד מהיצר הרע. הוא נוקט לדוגמא: כאשר אדם רוצה לעשות איזה דבר גדול בעבודת ה' - הוא רוצה ללמוד בהתמדה רבה - הנה היצר הרע ישלח לו כמה מצוות אחרות לעשות, לכן אומרת התורה: אל תתפתה לקחת 'שוחד' מהיצר הרע! אל תקח את 'המצוות' שהוא מציע לך - הוא רק רוצה לשחד ולעוור אותך. הוא יטריד אותך במצוות אחרות והעיקר שלא תלמד דף גמרא. זה היה כלל גדול ומפורסם אצל חסיד'ישע אידן: "די יצר הרע קען אלעס באשטיין - ביז צו דער גמרא!". (היצר הרע יסכים לכל עבודה - ובלבד שלא תלמד גמרא).

הוא ירשה לך לעשות מה שתרצה, את כל העבודות, אבל כאשר זה יגיע לידי לימוד התורה - הנה אז יתגבר נגדך! מאז ומקדם יודעים זאת בתור 'כלל גדול' שלימוד התורה הוא מהדברים שצריכים עבורו ממש לשבור מחיצות וחומות, כדאיא בגמרא (ברכות סג): "זאת התורה אדם כי ימות באוהל - אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה". הרבה עמל ויגיעה צריכים כדי לזכות לתורה, אין זה דבר קל לא מילתא זוטרתא כלל, וצריכים להתאמץ בכל הכוחות ולא

עיקר חסידות היא לימוד התורה

ונרחיב עוד בענין בנוגע ל'עבודה' של בחור בשיבה: כאשר בחור עושה את צעדיו הראשונים בעבודת ה' הוא רואה לפניו תחומים רבים ושונים שצריכים לעבוד ולקנותם - צריכים לעבוד על תורה, על קיום המצוות, על תפלה על תיקון המידות וכדומה - הרבה עניינים שצריכים לעמוד עליהם ולהתקדם בהם. כששואלים בחור: "במה אתה עוסק?!" אם המענה בפיו היא: "אין לי דבר מסוים שהוא 'עיקר הדבר' שלי, אני מתעסק בהכל, קצת מזה וקצת מזה". אזי הוא סימן מובהק שבחור זה אינו נמצא על המסלול הנכון ולא יראה שום הצלחה אם ימשיך בכך.

כי בחור צריך לדעת: עיקר העבודת ה' ודרך החסידות של בחור היא לימוד התורה! עודו בחור הלומד בשיבה עליו להשקיע את כל כוחותיו בלימוד התורה. התורה היא 'עיקר' וכל השאר הם בגדר 'טפל'! זו היא הוראה לכל בחור. רק אחר הנישואין יש מקום לחלק - כל אחד והעבודה שלו - אבל בחור צריך לדעת באופן ברור: עיקר הענין שלו - 'זיין עיקר זאך' - הוא לשבת ולהגות בתורה יומם ולילה. הוא צריך להשקיע את כל כוחו ומרצו כדי להגות בתורה, להתעלות בתורה ולרכוש קנייני תורה - זהו עיקר העבודה של בחור.

סימן שאלה על כל העבודה שלו

רואים לעיתים בחור שעושה הכל חוץ מללמוד... הוא מתפלל באריכות, יש לו כל מיני 'פורמקייטן', בכל דבר יש לו 'ענינים', הוא עובד על המידות שלו, אבל ללמוד! הוא לא לומד! על 'הענין' הזה הוא לא שמע... על כזה בחור תלוי ועומד 'שאלה' גדול, אם כל העבודה שלו נובעת

אומר כלאחר יד - 'איך זגא אפ' - ח"י פרקים משניות - שזה הרי ענין גדול מאד, ואני מקיים מצוות ביקור חולים אצל איזה ישיש, מה רע?! הרי אני עושה רק טוב!

אבל אינו מבין שכל אלו הם רק 'מעשי יצר', שעובד קשה כדי 'להחזיק אותו עסוק' כל היום עם מעשים טובים, כדי שהרבי עקיבא איגר והקצות ישארו בצד ולא יגע בהם. **כי היצר הרע יודע טוב מאד שהעיקר הוא לימוד התורה, לכן אינו רוצה לתת לו להגיע לשם.**

הוא כבר עסוק עם דברים שדומים למצוות

כשבחור אינו שקוע בלימוד התורה - אין זה רק שאינו עושה את העיקר שצריך לעשות - אלא שהוא נדבק עם מחלה חמורה שסופה מי ישורנה: לאט לאט הוא נהיה עסוק - לא רק עם מצוות - אלא עם דברים שהם אולי קצת דומים למצוות; כל שמחה במשפחה הוא צריך להשתתף בה בכל ההיזורים, וכי דבר קל הוא בעיניך?! היום יש לו ברית... הוא צריך קעת להקדיש לכך יום שלם, למחרת הודו שלו מחתן... הוא כבר צריך לצאת בחמשה אחרת - והיינו, שכל הבוקר הוא היה עסוק 'בהכנות' לנסיעה הגדולה. ושם הוא משתתף בהידור רב עד הרגע האחרון שאפשר, הוא חוזר הביתה לפנות בוקר וככה הוא 'הרג' את כל היום שלאחריו. **וכך יש לו כל מיני שיעבודים ו'חייבים' שהוא לוקח על עצמו מרצונו - שכבר אינם בכלל מצוות וענינים, אלא**

רק תוצאה מעצלות שורשית ועמוקה המשבשת לו את סדרי החיים.

היום אומר לו עשה כך ומחר אומר לו עשה כך

כעבור זמן הוא יורד לדרגה יותר נמוכה: הוא נהיה עסוק עם שאר שיעבודי הגוף וטענתו בפיו: "אדם חייב לשמור בריאותו, הרי כתיב 'בכל דרכיך דעהו' - אפשר לעבוד את ה' עם כל דבר וענין. אדם כמוני מוכרח לישון שמונה שעות, אם לא, אני לא 'בן אדם'. אחר כך אני צריך קצת להרחיב את דעתי, קצת לדבר, קצת לטייל". וכך הוא כל היום "מוכרח" להיות עסוק עם עניני בריאות הגוף, וכמוכן שהכל לשם שמים... זה פשוט מצב של 'ההכרח לא יגונה', אין לו ברירה אחרת. והוא עדיין לא קולט שכל זה אינו אלא תוצאה של חיי העצלות שלו - 'זיין עצלות'דיג לעבן'.

וכך הוא נמשך ויורד מדחי אל דחי עד שיתוודע בגלוי ובבירור שהוא פשוט אדם עצלן. העצלות התפשטה בו בכל קרבו - ותו לא. כבר לא יכנו את כל אלה: מצוות, ענינים, הנהגות וכדומה, אלא יתנו להם את הכינוי האמיתי והנאה לשמם: - עצלות! היום הוא לא הולך לשיעור - כי הוא רוצה קצת לנוח. מחר הוא לא הולך למנין הקבוע שלו כי הרי היום יש קצת 'יומא דפגרא' - הוא כבר יודע למה... מחרתיים אינו הולך כי קצת קר לו, ושוב ביום אחר אינו הולך כי נראה לו שאולי הוא לא מרגיש כ"כ טוב היום, אח"כ יש לו איזה ניחום אבלים, ובכל פעם הוא משורר

ג.

כל היום היא שיחתי: לשאוף אחר 'גדלות בתורה'!

את הפזמון הקבוע: "לא קרה כלום. זה רק יום אחד. לא נורא, מחר כבר אלך אם ירצה השם". אבל היום אחד' הזה חוזר ונשנה 'אלף פעמים'. מיום אחד נהיה אלף יום. ועוד טרם הוא מספיק לקלוט את המצב שלו - והנה הוא כבר יהודי זקן ובעל שיבה. ורק אז הוא מתחיל להבין עד כמה צדקו המשגיחים שלו.

מאד קל להתעסק עם כל ה'טפלים' - אבל עיקר העבודה הוא לימוד התורה

הכל מתחיל עם היצר הרע הזה, שמפתה אותו להתעסק כל היום וכל הלילה עם כל מיני 'טפלים' - כדי שיזניח את העיקר. אשר כל זה אינו אלא רק מחמת העצלות שמסתתרת אצלו, כי הרבה יותר קל לעשות את הדברים הצדדיים והטפלים מאשר את העיקר. **אצל כל אדם - על הדבר שזהו התפקיד העיקרי שלו - על זה מתגבר היצר הרע ביותר וזהו הדבר הכי קשה עליו.** לכן בזה הוא נופל לעצלות, והוא מעדיף לרוץ ולעשות את הדברים הקלים - אלה שהם לא עיקר התכלית שלו - ולהזניח את הדברים הקשים.

אבל כל זה הוא הערמומיות של היצר הרע. ולאט לאט מתגלה החורבן כמו שכתוב: (משלי כד, לד): "וְבָא מִתְהַלֵּךְ רִישָׁךְ" - העניות תגיע כמו אחד שמגיע לאיטו. לכן צריכים לעשות חשבון מאד טוב, לא להיות עסוק עם כל כך הרבה ענינים טובים - 'מיט אזויפיל גוטע, טייערע און ליכטיגע ענינים' - רק לקחת את עיקר הדבר: לשבת וללמוד יומם ולילה בהתמדה ובחיות עצומה.

בתורה אפשר לזכות לגדלות אבל לא שלימות

ישנו מושג שלא מוכר כל כך לבחורים בישיבה - זהו המושג של 'גדלות בתורה'. נחוץ מאד שבחור יהיו לו את הידיעות אודות מושג זה וישאף לזכות לכך. הנה בשאר כל החכמות אין מושג של 'גדלות', אלא בעיקר מושג של 'שלימות'. לומדים איזה מקצוע מסוים במשך כמה שנים עד שרוכשים בו ידיעה שלימה - כבר יודעים את כל הכללים והפרטים - ובזה הוא קנה שלימות במקצוע זה... אבל בתורה אין הדברים כך. **בתורה אין מושג של שלימות - כבר הגעתי לשלימות בידיעת התורה - כי התורה היא 'אין סוף', תורה היא עולם מלא שאינו כלה לעולם.**

'גדלות בתורה'

בתורה ישנו מושג של 'גדלות בתורה' של 'גדולי תורה' - שהגדלות שלהם היא בכך שהתורה 'נפתחה' בפניהם. הם נהיו קרובים עם התורה ממילא הם קבלו מהתורה כח עצום ונפלא 'אן אין סוף'דיגער כח', שהוא ממש למעלה מן הטבע שיוכלו לזכור כל כך הרבה תורה, לחדש כל כך מהר וכל כך עמוק ובכלל להיות דבקים בתורה באופן של גדלות.

ארוכה מארץ מדה

אחד מעיקרי התנאים שצריך כדי להגיע לגדלות בתורה הוא הענין של זריזות בלימוד התורה.

נקודות:

הרבה יותר קל לעשות את הדברים הצדדיים והטפלים מאשר את העיקר. אצל כל אדם - על הדבר שזהו התפקיד העיקרי שלו - על זה מתגבר היצר הרע ביותר וזהו הדבר הכי קשה עליו. לכן בזה הוא נופל לעצלות, והוא מעדיף לרוץ ולעשות את הדברים הקלים - אלה שהם לא עיקר התכלית שלו - ולהזניח את הדברים הקשים.

את מדת הזריזות הכי גדולה צריכים לענין התורה. אסור לבטל את הזמן ולהסיח דעת מן התורה אפילו לרגע אחד, אלא רק להיות דבוק בתורה כסדר לקיים מה שכתוב: "לא ימוש סֵפֶר התּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ". כשבחור יש לו את המהלך הזה - זה 'הצוגאנג' שלו לתורה, אזי הרי יש לו סיכוי שיזכה לגדלות בתורה - דהיינו שהתורה תפתח בפניו

במוסדות החינוך 'לוקחים' כזה ילד שהוא עתיד להיות גדול בתורה, ומושיבים אותו בכיתה אחת יחד עם שאר בני גילו וכעת הוא צריך ללמוד איתם שוה בשוה, בו בזמן שיש ביניהם הבדל של

<<< המשך בעמוד הבא

שמים וארץ. בחור זה הוא בחור טוב, הוא אוהב ללמוד וגם מבין סוגיא כדבעי, אבל עדיין הוא בחור מן השורה, ואילו בחור זה יש בו תכונות של גדלות. הוא יכול לגדול גדול הדור הבא' ובכך שמחברים אותו יחד עם השאר בחדא מחתי - מונעים אותו מגדלות. הוא נהיה 'סגור' וכל תכונות הנפש שלו של גדלות הולכים ונרדמים. כי הצמצום הזה גוזל ונוטל מהאדם את כל השאיפה לגדלות, כאמור שאחד מהתנאים לגדלות הוא הזריות וההכרה כי 'היום קצר והמלאכה מרובה' ואז התורה נפתחת עבורו - הוא זוכה לזיכרון, לעמקות, לחידושים - אבל אם הסדר הקצוב ללימוד השבועי הוא בגדר של 'המלאכה קצרה והיום מרובה...' היום שלו מדי ארוך, מטבע הדברים הגדלישע כוחות שלו הולכים לאבדון. וזהו סיבה פשוטה למה אין היום גדולי תורה.

המעלות של עולם הישיבות

כמובן ששייבה הוא דבר טוב ומכורח המציאות. ובאופן כללי זה הוסיף הרבה תורה בעולם, הישיבות מונעים את 'העמרציות' מכלל ישראל. פעם היו מצויים הרבה עמי הארץ, וכחיים הולך וקם דור שכמעט כל אחד יודע לפי ערך איך ללמוד דף גמרא.

וכך גם העלו הישיבות את הרמה של הבנת התורה באופן נפלא, יש היום מגידי שיעור מצויינים בעלי הסברה נפלאים שיועדים את כל הלומדות של הסוגיות, הם מקנים לבחורים עמקות וישרות בלימוד התורה. בענין זה ממש אפשר לומר 'אכשר דרא' כי מלפנים כלל הלומדים לא היו מצויינים כל כך בעיון כי לא לימדו אותם את דרכי הלימוד, לא למדו בשייבה, למדו לבד בשטיבל - לבד או עם חברותא - לכן הלימוד באופן כללי, היה שטחי ופשוט יותר, לא ידעו איך 'לפרק' סוגיא כדבעי. אלו הם חלק מהמעלות של הישיבות בימינו שבאמת הרימו בהם את קרן התורה.

קריאה לעורר את הבחורים שמיועדים לגדלות

מאידך ישנם כמו 'חורים' בסיסטעם של הישיבות - בעיקר עבור 'היחיד' - שיש בו את הכוחות לגדול ולהתעלות יותר משאר חבריו. בוודאי שלא ניתן לשנות את הסדר של התלמודי תורה והישיבות כי כך צריך היום להיות. אבל הסיבה שמדברים אודות ענין זה הוא כדי לעורר את הבחורים שמרגישים בנפשם שיש להם כוחות לגדול גדולי תורה, אלא שמעולם לא הכירו בגדלות שלהם מחמת שגדלו מאז ומקדם עם שכנת הגיל שלהם - שהם יתעוררו ויתחילו להשתמש עם התכונות והכשרונות של גדלות.

ב'חיידר' אכן כמעט לא היה יכול ללמוד לבד, אבל בישיבה ישנם הרבה זמנים - כמו בין הסדרים שבחנות ובין הזמנים - שאפשר לנצל כדי לבטא את הכוחות הללו כראוי. כך גם בסדרי הישיבה עצמם ישנם כל מיני דרכים איך אפשר לגדול מעלה מעלה, לרכוש את המסכת שלומדים בישיבה באופן של גדלות. שבחור ידע שעדיין לא מדי מאוחר. הוא יכול לגדול גדול אמיתי בתורה.

ואם מתחילים בתור בחור, אזי אחר הנישואין כאשר הוא כבר עומד יותר ברשותו, יוכל להשלים את כל מה שהחסיר. אבל הוא צריך לדעת בנפשו: אני מוכן מצד יכולותי להיות 'גדול'. ואסור לו להסתפק עם השגות וההרגלים שהיו לו בתור בחור, אלא עליו להרים ולהגביה את עצמו מעל כל הצמצוצים, וללמוד תורה עם גדלישע השגות, הן בכמות והן באיכות, שיהיו אכן מותאמים וראויים לכוחות נפשו.

פעם אחת כאשר נסע הרה"ק מלובלין ז"ע אל רבו הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק ז"ע, ראה בדרכו איזה אדם שהיה נראה לו צדיק גדול, כי ראה את תפלתו המרוממת, והביט עליו איך הוא עורך תיקון חצות בבכיות נוראות על גלות השכינה, וכך גם כל התנהגותו מצאה מאד חן בעיני הרבי מלובלין. ניגש אל היהודי ושאל אותו 'מי הוא רבכם? תלמידו של מי אתם? ענה לו היהודי כי אין לו רבי כלל. אמר לו הרבי מלובלין 'אם על אף שאינך נוסע לרבי אתה נראה כך, מי יודע מה יהיה נעשה ממך אם תיסע עמי אל הרה"ק הררי"א, וכך הוסיף ודיבר על לבו, עד שהסכים עמו ונסע יחדיו לעיר ליזענסק. ויהי בהגיעם נכנסו אל הרה"ק הררי"א, הסתובב הרה"ק והפנה את ראשו מהם, ולא אמר להם שלום, כמו מי שהוא ברוגז, והתביישו מאד. אמר הרבי מלובלין לאותו יהודי: 'איך האב מ'ך מן הסתם עפעס פארוינדיגט, דער רבי וויל מ'ך נישט אנקוקן, און ממילא שוין אייך אויך, ער האט זיכער אייך נישט געמיינט' (אני כנראה נכשלתי באיזה חטא, ולכן אין הרבי רוצה להביט עלי, ולכן גם עליכם, כי אתכם הוא בודאי לא התכוון). ואמר: 'איך וועל מ'ך צוגרייטן אפאר טעג און תשובה טון, און דערנאך וועל איך אריין גיין צום רבי'ן' (אכן את עצמי כמה ימים בתשובה, ואז אכנס אל הרבי). וכך עשה, שחזר בתשובה גדולה ונכנס אל הרה"ק.

והנה מיד שנכנס קיבלו הרה"ק באהבה וחיבה, ואמר לו 'אה! יעקב יצחק'! ושמה עמו מאד. התפלא הרבי מלובלין ואמר: 'איך בין היינט נישט אזוי גוט, אז איך זאל האבן געוועהן אפאר טעג צוריק אזוי שלעכט' (איני היום כל כך טוב, שאיחשב לפני כמה ימים כ"כ גרוע - שאין השינוי גדול כ"כ בין מדרגתי דאז למדרגתי של היום), כי אע"פ שהוא מבין מה שהרבי קיבלו, אבל מה היא אהבה גדולה זו. ענה לו הרה"ק: 'דו מיינסט אז איך האב ד'ך געמיינט? חס ושלום! איך האב געמיינט יענער!' (אתה חושב שעליך התכוונתי? ח"ו! התכוונתי לאותו היהודי). תמה הרבי מלובלין, ואמר: 'אבער יענער איז דאך אזא צדיק! איך האב אים דאך געברענגט דא' (אבל הרי הוא כ"כ צדיק! הרי אני הבאתיו לכאן). ענה לו הרה"ק ואמר לו: 'ישנם ארבעה מדרגות, יש מי שאינו טוב וחושב שהוא טוב, יש מי שהוא טוב וחושב שאינו טוב, יש מי שהוא טוב ויודע שהוא טוב, והמשיך ואמר: 'מי שאינו טוב והוא טועה לחשוב שהוא טוב, הרי הוא חי עם טעות, שהרי באמת אינו טוב, נו, אויך א טעות וועט ער זיך נאך אמאל כאפן' (הרי על טעות עומדים בסוף), וכאשר יעמוד על טעותו יעשה תשובה'. והמשיך עוד על מי שהוא טוב וחושב שאינו טוב, נו, אזוי דארף דאך א איד זיין' (הרי כך צריך יהודי להיות). ואף על מי שאינו טוב ויודע שאינו טוב אמר 'נו, אז ער ווייסט דאך אז ער איז נישט גוט, וועט ער דאך תשובה טון' (הרי אם הוא יודע שאינו טוב, א"כ הרי יעשה תשובה). ואז אמר: 'איינער וואס איז גוט און ער ווייסט אז ער איז גוט, ער וועט קיינמאל קיין תיקון נישט האבן' (מי שהוא טוב והוא יודע שהוא טוב, לא יהיה לו תיקון לעולם) ובוהו סיים את דבריו. הלך הרבי מלובלין והתנצל בפני אותו יהודי, ואמר לו: 'וואס זאל איך טון, אזוי האט דער רבי געזאגט' (מה אעשה, אבל כך אמר הרבי), ואמר לו את כל הפתגם 'וואמר כ"ק רבינו ז"ע כי בזמנינו אם היו אומרים כך למאן דהו היה בורח ומסתלק מרבי כזה, אבל הוא היה יהודי ריא שמים]. מיד חרד אותו יהודי ונכנס אל הרה"ק בבכיות גדולות וביקש אותו כי לא ידחה אותו, וטען כי 'אין לך דבר שעומד

בפני התשובה', ואין הוא רוצה לשמוע שום דבר אלא הוא רוצה לעשות תשובה. אבל אחר כל הדברים לא רצה הרה"ק להסתכל עליו כלל, עד שבכה ובהה הרבה מאד וכל הזמן טען כי הוא רוצה לחזור בתשובה. כאשר ראה הרה"ק שהוא מתכווין ברצינות (ענטשט), אמר לו: דא קומען אסאך מאל חוטאים, גרויסע חוטאים מיט חטאים חמורים, איך קען מ'ך א עצה געבן מיט יעדן אייגעם, איך גיב זיי א תשובה. אבער מיט אזא פערשוין ווי דו ביסט... קען איך מ'ך נישט אליין קיין עצה געבן. מען וועט ווארטן ביז ס'וועט קומען דא מ'ין ברודער - דער רבי רבי זושא, ביידע צוזאמען האפט מען אז מ'וועט שוין קענען עפעס מאכן' (באים לכאן הרבה פעמים חוטאים, ואף חוטאים גדולים בחטאים חמורים, ואני יודע מה לעשות עם כל אחד מהם, ואני נוהג להם תשובה. אבל עם בריה כזה כמו שאתה... אני יכול להתסדר עמך בעצמי. נכרח להמתין עד שאחי הרה"ק יבא לכאן, ושנינו ביחד נוכל לקנות נשצליה לעשות איזה דבר). המתין הלה עד שבא הרה"ק, ואכן כאשר הגיע לקחו אותו האחים הק' לידיהם ועבדו עמו, עד שנהיה צדיק באמת. אחר תקופה שהיה שם, חזר אותו איש לביתו, ואמר: 'איך ווייס אז איך בין נישט גוט!' (אני יודע כי איני טוב:).

הרה"ק מראפשיץ ז"ע היה מכה את בנו הרה"ק רבי אליעזר'ל מדיזיקוב ז"ע בשם 'מ'ין בעל החלומות' (בעל החלומות שלי), כי היתה לו מדרגה מיוחדת בענין החלומות, ויש כמה סיפורים על עניינים נעלים שנתגלו לו בחלומותיו.

פעם אחת היה מעשה, ובאו לפני הרבי אליעזר'ל שני אברכים מנכדי הרבי ר' אלימלך, שהיו הולכים בין ערי ישראל לקבץ מעות צדקה. וראה הרה"ק כי הם הולכים לבושים בבלויי סחכות והקור גדול, מיד הביא להם את ה'פעל'ך שלו, והוסיף להשתדל עבורם הרבה ולסייע בידם. באותו לילה חלם הרבי אליעזר'ל איך הוא נמצא בבית מלא ספרים, וכולם הם ספרי 'נועם אלימלך', אבל כאשר הביט בתוך הספרים ראה איך בכל ספר וספר כתובים דברים שונים למגרי. ובמצע עיונו בתוך הספרים נכנס צדיק אחד אל הבית, וניגש אליו ואמר לו: 'אליעזר'ל, פארוואס קוקסט אריין אין מיינע ספרים?' (אליעזר, למה אתה מסתכל בתוך הספרים שלי?), והבין שהוא הרבי ר' אלימלך בעצמו. ויהי בבוקר הלך הרה"ק וסיפר את דבר החלום לאביו הק', ותיאר בפניו את צורת הצדיק שנכנס אל הבית, אמר לו הרה"ק מראפשיץ כי כך אכן היה תואר פני קדשו של הרבי ר' אלימלך. ושאל אותו מה עשה שזכה לראות את צורתו הק', ענה לו הרה"ק כי סייע ביד שני נכדיו, הגיב הרה"ק מראפשיץ: 'אה! דאס איז עס!' (אכן זה הוא זה:).

כ"ק מרן רבינו היה מזהיר תמיד את האברכים והבחורים ללמוד בספה"ק נועם אלימלך מידי שבת בשבת. פעם אחת הלך כ"ק רבינו להשתתף באיזה שמחה ביום שבי"ק וליוונו אותו בדרכו, ובעת לכתו בדרך אמר איזה תורה המיוסדת אל מאמר הכתוב בנועם אלימלך שבאותה סדרה, ויהי באמרו את הדברים פנה ושאל אותנו האם ראינו את הדברים בתוך הספר, וראה כי לא כולם ענו לחיוב. אמר לנו כ"ק רבינו: 'עטס ווייסט נישט? ביי אונז איז לערנען נועם אלימלך געוועהן אזוי ווי מעביר סדרה זיין!' (האין אתם יודעים? אצלנו היה לימוד נועם אלימלך נחשב כמו העברת הסדרה:). והיה כ"ק רבינו רגיל לומר 'וואס איז נאר דא, שטייט אין נועם אלימלך' (כל מה שיש בנמצא, כתוב בנועם אלימלך) דהיינו הדרכות בדרכי עבודת ה'.

